

Slutligen präglades år 1565 sexskillingar [se figuren]. På ena sidan ses ätten Billes vapensköld, deröfver ett krönt F mellan årtalets siffror, på den andra lammet och de extra inslagna bokstäfverna J B, som beteckna Jens Bille, hvilken var ståthållare på Gotland. Detta mynt är funnet på Gotland. och förvaras nu i K. Myntkabinettet, inv. n:r 12902. Tidigare äro endast två exemplar kända.

Ortnamnen i Älvsborgs län, på offentligt uppdrag utgivna av Kungl. Ortnamnskommittén. Del XII: Väne härad. Del III: Bjärke härad. Stockholm, Aktiebolaget Ljus, 1906.

På initiativ af riksantikvariern Hildebrand tillsatte Kungl. Maj:t år 1902 en kommitté, bestående af riksantikvariern, professor Noreen och kamrarrådet Thulin, för att igångsätta en systematisk undersökning af det för såväl vår bebyggelsehistoria som vår kulturhistoria i allmänhet så viktiga materialet: *vårt lands ortnamn*.

Kommittén har tagit sin uppgift med verkligt uttömmande grundlighet. För det län, hvarmed man först gripit sig an, har man dels låtit språkvetenskapligt utbildade studenter undersöka namnens uttal på platsen samt tillika komplettera jordeböckernas namnlistor, dels har man samlat alla namn, som finnas i medeltida urkunder, och slutligen — det icke minst omfattande arbetet — har man gjort utdrag ur den långa serien af jordeböcker alltsedan midten af 1500-talet. Så har till sist allt detta, under kommitténs inseende, redigerats af dess nitiske sekreterare, doktor Lampa, och nu har utgifningen af det stora verket börjat: med några veckors mellanrum ha två häraden, Väne och Bjärke, utkommit, och Flundre härad lär vara under tryckning. (Delsiffrorna XII och III bero därpå, att verket genomgående är uppställt efter alfabetisk princip).

Redan de två utgifna delarne gifva det fördelaktigaste intryck af verkets uttömmande beskaffenhet, såväl i språkhistoriskt som i kameralt afseende. För hvarje socken står först en liten utredning af sockennamnens historia (liksom delen inledes med häradsnamnens), och så komma alla gårdsnamn i bokstafsordning, med tillhörande uppgifter ordnade i sex kolumner. Den första kolumnen "Nuvarande namn och mantal" innehåller för hvarje gård den namnform, som nu enligt kommitténs förslag blifvit af K. Maj:t fastställd som gällande, vidare namnets uttal i orten (skrifvet med "landsmålsalfabet") samt gårdens mantal och kamerala "natur" äfvensom jordeboksnumret. I de öfriga kolumnerna anföras "Namnformer före 1550", "Namnformer enl. jordebokshandlingar fr. o. m. 1550", "Övriga namnformer", "I orten brukliga binamn" samt "Avsöndringar, a) fastställda, b) ej fastställda, c) verk och inrättningar".

Nederst på sidan upptagas så för hvarje gård hufvuddragen af dess "kamerala" historia, utredning af namnets betydelse samt korta uppgifter om på dess ägor befintliga fornlämningar.

Detta sista vilja vi särskildt påpeka för denna tidskrifts läsare, då man här efterhand kommer att få ett verkligt, kortfattadt inventarium på vårt lands förhistoriska fornminnen, såvidt som de hittills äro kända.

Anledningen att fornminnena upptagits i arbetet, hvilket skedd på riksantikvariens föranstaltande, är naturligtvis den, att det är genom samarbetande af ortnamnens och fornminnenas vittnesbörd, som vårt lands bebyggelsehistoria till sist en gång skall kunna skrivas i detalj. Det blir

ett jättearbete af samlareflit, innan hela detta material ligger färdigt till bearbetning, men den uppgift, som då väntar forskningen, kommer att bli af en öfvermåttan fängslande art och af en ofantlig räckvidd.

Men äfven dessförinnan skola säkert Ortnamnskommitténs trefligt utstyrda häften förskaffa sig talrika vänner i de bygder, som de behandla. Man vet ju, huru gärna vår allmoge funderar öfver ortnamnens betydelse; här får den det bästa besked, som vår tids forskning kan gifva, fritt från allt det fantasteri, som hittills vidhäftat vår ortnamnsforskning i hög grad.

Just med afseende därpå, att hvarje intresserad skall kunna skaffa sig ortnamnsboken för sin trakt, är det som hvarje härad utgifves för sig och priset satts så lågt som möjligt. Väne härad, på 180 sidor i kvart, kostar blott 2,75, Bjärke härad, 67 sidor, 1,25; det är sjungande pris för så dyrbart tabeltryck, och man har all anledning vara förlaget tacksam, för att det härigenom gifvit det stora officiella verket en verkligt folkbildande karaktär. Köpare äfven af ett enstaka häfte får dessutom rättighet att till nedsatt pris erhålla den senare utkommande del, som skall innehålla den utförliga, sammanfattande inledningen samt registret till hela arbetet om Älvsborgs län.

Det bör äfven nämnas, att hvarje del afslutas med förteckning öfver häradets "naturnamn", d. v. s. namn på sjöar, vattendrag, höjder och terrängar, allt med utförliga språkhistoriska utredningar, hvaraf t. ex. den om Götaälf i all sin korthet är af epokgörande art, äfven för uppfattningen af folknamnet Götar.

I delen om Väne härad förekommer till sist en liten exkurs om de äldsta spåren af häradets bebyggelse: "Stenåldersboplatser vid Vänerne", af rektor F. Nordin.

O. A.

Som af de nu utkomna fyra häftena framgår, har hvarje häfte försetts med ett öfverstycke med motiv från resp. sten-, brons- och järnåldrarne samt medeltiden.

Anordningen har vidtagits för att i årgången angifva kvartalshäftenas början.

Med bihangshäftet för 1906, som skall utkomma före mars månads slut 1907, följer titelblad och innehållsförteckning för årgången.